10. 9. 2007

ID: 50144

Promlčení práva na náhradu škody podle zákoníku práce

Při zkoumání, kdy se poškozený dověděl o škodě a o tom, kdo za ni odpovídá, je třeba vycházet z prokázané vědomosti poškozeného; nemusí však jít o zjištění (rozumí se jistotu v běžném slova smyslu), nýbrž postačuje, aby skutkové okolnosti, kterými zaměstnanec disponuje, byly způsobilé takový závěr o možném vzniku škody a možné odpovědnosti zaměstnavatele učinit.

(Rozsudek Nejvyššího soudu České republiky sp.zn. 26 Odo 1689/2005, ze dne 12.7.2007)

Nejvyšší soud České republiky rozhodl ve věci žalobkyně I. F.-T., spol. s r. o., zastoupené advokátem, proti žalovanému Ing. L. N., zastoupenému advokátkou, o zaplacení částky 198.000,- Kč s příslušenstvím, vedené u Okresního soudu Praha - východ pod sp. zn. 12 C 217/2000, o dovolání žalobkyně proti rozsudku Krajského soudu v Praze ze dne 11. ledna 2005, č. j. 23 Co 560/2004, 23 Co 561/2004-176, tak, že rozsudek Krajského soudu v Praze ze dne 11. ledna 2005, č. j. 23 Co 560/2004, 23 Co 561/2004-176, a rozsudek Okresního soudu Praha - východ ze dne 5. prosince 2002, č. j. 12 C 217/2000-137, ve spojení s usnesením ze dne 22. května 2003, č. j. 12 C 217/2000-155, se zrušují a věc se vrací Okresnímu soudu Praha - východ k dalšímu řízení.

Z odůvodnění :

Žalobkyně se domáhala mimo jiné zaplacení částky 205.047,40 Kč. V žalobě uvedla, že žalovaný byl od 1. listopadu 1993 jejím zaměstnancem ve funkci manažera a v době od 9. prosince 1994 do 5. března 1996 ve funkci ředitele. Označila v ní také místo výkonu jeho práce a uvedla výši jeho mzdy stanovené platovým výměrem. Dále uvedla, že žalovaný jí pronajal skladové prostory, které ke smluvenému účelu nikdy nepoužila, neboť k němu nebyly způsobilé, a že na základě plnění ze smlouvy se žalovaný úmyslně bezdůvodně obohatil o 205.047,40 Kč, jejíhož vydání se domáhá. U odvolacího jednání dne 4. ledna 2005 mimo jiné uvedla, že mění právní kvalifikaci žaloby tak, že se žalované částky nyní domáhá z titulu náhrady škody podle zákoníku práce, neboť žalovaný jako zaměstnanec odčerpával její finanční prostředky na základě fiktivní nájemní smlouvy.

Okresní soud Praha - východ (soud prvního stupně) rozsudkem ze dne 5. prosince 2002, č. j. 12 C 217/2000-137, ve spojení s usnesením ze dne 22. května 2003, č. j. 12 C 217/2000-155, zamítl žalobu, aby žalovaný byl povinen zaplatit žalobkyni částku 198.000,- Kč s příslušenstvím; současně rozhodl o nákladech řízení účastníků.

Z provedených důkazů vzal soud prvního stupně především za zjištěno, že dne 5. ledna 1993 uzavřeli žalobkyně jako nájemkyně a žalovaný jako pronajímatel smlouvu o pronájmu, jejímž předmětem byly skladovací prostory o rozloze 110 m2 v domě čp. 887 v ulici Štefánikova v Ú. (dále jen „smlouva ze dne 5. ledna 1993“), že podle smlouvy ze dne 5. ledna 1993 měla žalobkyně uvedené skladovací prostory využívat jako mezisklad převážně textilní metráže, že nájemné bylo dohodnuto v částce 150,- Kč měsíčně za 1 m2 a že roční nájemné mělo činit 198.000,- Kč. Dále zjistil, že dne 12. ledna 1994 přijal žalovaný od žalobkyně na nájemném za rok 1993 částku 198.000,- Kč, že v době od 10. listopadu 1994 do 28. listopadu 1995 mu žalobkyně z titulu nájemného zaplatila různé částky a že celkově za tuto dobu na nájemném obdržel částku 205.047,40 Kč. Soud prvního stupně především konstatoval, že právo na vydání plnění z bezdůvodného obohacení se promlčuje ve dvouleté (subjektivní) promlčecí době upravené v ustanovení § 107 odst. 1 zákona č. 40/1964 Sb., občanský zákoník, ve znění účinném v době uzavření smlouvy ze dne 5. ledna 1993 (dále jen „obč. zák.“). Následně – s přihlédnutím k tomuto názoru a ke zjištěnému skutkovému stavu – dovodil, že byly-li částky nájemného, jejichž vydání z titulu bezdůvodného obohacení se žalobkyně domáhá, žalovanému zaplaceny v době od 10. listopadu 1994 do 28. listopadu 1995, pak dvouletá subjektivní promlčecí doba ohledně poslední platby začala plynout dne 28. listopadu 1995; jestliže ovšem žaloba byla podána až 7. září 1998, nelze – vzhledem ke vznesené námitce promlčení – uplatněný nárok žalobkyni přiznat. Proto žalobu zamítl.

K odvolání žalobkyně Krajský soud v Praze jako soud odvolací rozsudkem ze dne 11. ledna 2005, č. j. 23 Co 560/2004, 23 Co 561/2004-176, citovaný rozsudek soudu prvního stupně (ve spojení se shora označeným usnesením) potvrdil a

rozhodl o nákladech odvolacího řízení účastníků.

Odvolací soud především konstatoval, že změnila-li žalobkyně až v odvolacím řízení svá skutková tvrzení a právní kvalifikaci uplatněného nároku (tak, že namísto vydání bezdůvodného obohacení podle občanského zákoníku se nadále žalované částky domáhala z titulu náhrady škody podle zákoníku práce), učinila tak v rozporu s ustanovením § 205a odst. 1 o. s. ř., neboť „nová skutková tvrzení v odvolacím řízení jsou v systému neúplné apelace nepřípustná“. Poté – s odkazem na ustanovení § 107 odst. 1 (ve spojení s ustanovením § 451 odst. 1 a 2 obč. zák.) – dovodil, že pro počátek běhu subjektivní promlčecí doby je (podle § 107 odst. 1 obč. zák.) rozhodující den, kdy se oprávněný dozví, že došlo k bezdůvodnému obohacení a kdo se na jeho úkor bezdůvodně obohatil. V této souvislosti vzal z provedených důkazů za zjištěno, že jednatel žalobkyně L. S. O. věděl o určitých nesrovnalostech v činnosti žalovaného (který byl zaměstnancem žalobkyně od 1. listopadu 1993 a v době od 9. prosince 1994 do 5. března 1996 byl jejím ředitelem) již v době ukončení jeho pracovního poměru u žalobkyně (v březnu 1996) a že následně přijatá zaměstnankyně P. D. dohledala v dokladech žalobkyně jak smlouvu ze dne 5. ledna 1993, tak také účetní doklady o vyplacení nájemného žalovanému v době od 10. listopadu 1994 do 28. listopadu 1995. Na základě těchto skutkových zjištění odvolací soud dovodil, že žalobkyně se o takto uskutečněných platbách žalovanému dozvěděla (ve smyslu § 107 odst. 1 obč. zák.) již v prvním pololetí roku 1996, a pokračoval, že byla-li žaloba podána dne 7. září 1998, lze se ztotožnit s názorem soudu prvního stupně, že se tak stalo až po uplynutí dvouleté subjektivní promlčecí doby podle § 107 odst. 1 obč. zák. Dodal, že „vzhledem k obdobné úpravě promlčení náhrady škody podle zákoníku práce (§ 263 odst. 3 zák. práce /zákona č. 65/1965 Sb., zákoník práce, ve znění účinném v době uzavření smlouvy ze dne 5. ledna 1993 – dále opět jen „zák. práce“/) … nelze předpokládat, že by nová argumentace žalobkyně, byla-li by uplatněna ještě v řízení před soudem prvního stupně, znamenala pro posouzení promlčení zažalovaného nároku výraznější rozdíl“.

Proti rozsudku odvolacího soudu podala žalobkyně dovolání, jehož přípustnost opřela o ustanovení § 237 odst. 1 písm. c) zákona č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, ve znění před novelou provedenou zákonem č. 59/2005 Sb. (dále jen „o. s. ř.“). Uplatněné dovolací námitky podřadila pod dovolací důvody podle § 241 odst. 2 písm. a) a b) o. s. ř. V dovolání především uvedla, že v odvolacím řízení změnila pouze právní kvalifikaci uplatněného nároku (namísto vydání bezdůvodného obohacení podle občanského zákoníku se nadále domáhala žalované částky z titulu náhrady škody podle zákoníku práce), avšak neuplatnila nový nárok, nýbrž při nezměněném vylíčení rozhodujících skutečností a žalobním petitu opřela svůj nárok pouze o jiná ustanovení zákona. Jestliže za této situace odvolací soud změnu právní kvalifikace žaloby nepřipustil, je podle jejího názoru řízení postiženo vadou ve smyslu § 241a odst. 2 písm. a) o. s. ř. Na další vadu podle citovaného ustanovení usoudila z toho, že odvolací soud se při zjišťování skutkového stavu v rozporu s ustanovením § 120 o. s. ř. nezabýval rozhodnými okolnostmi přesto, že k jejich prokázání nabídla důkazy, a zároveň opomenul skutečnosti prokázané zprávou bezpečnostní agentury K. K. s. r. o., výpověďmi svědků T. a Š. a předloženou znaleckou zprávou. Na nesprávnost právního posouzení věci usoudila z toho, že odvolací soud měl uplatněný nárok posoudit jako „nárok na náhradu škody vyplývající ze zaviněného porušení povinností zaměstnancem podle § 172 odst. 1 zák. práce“, přičemž otázka promlčení se pak měla řídit ustanovením § 263 odst. 3 zák. práce. Dále uvedla, že podle ustálené judikatury subjektivní promlčecí doba ve smyslu § 107 odst. 1 obč. zák. (a také podle § 263 odst. 3 zák. práce) začne běžet „teprve okamžikem, kdy je znalost poškozeného ve vztahu ke způsobené škodě a odpovědné osobě natolik konkrétní, že vystačí pro podání žaloby … dozvědět se o škodě znamená dostatečně určitá znalost rozsahu škody tak, aby bylo možné ji vyčíslit v penězích“. Jestliže odvolací soud považoval za počátek běhu promlčecí doby „okamžik, kdy žalobkyni byly známy pouze v obecné rovině určité nesrovnalosti v jednání žalovaného …“, je jeho názor v rozporu s ustálenou judikaturou. Navíc z pouhé skutečnosti, že se zaměstnankyně žalobkyně dozvěděla o existenci nájemní smlouvy a účetních dokladů osvědčujících vyplacení určitých částek žalovanému, nelze usuzovat na vědomost zaměstnavatele o škodě a o tom, kdo za ni odpovídá. Zásadně právně významná (ve smyslu § 237 odst. 1 písm. c/ o. s. ř.) by proto mohla být podle názoru žalobkyně otázka, „zda obecná znalost zaměstnavatele o porušování pracovních povinností zaměstnancem může být stanovena jako počátek běhu subjektivní promlčecí lhůty“. V této souvislosti zdůraznila, že v době, kterou označil odvolací soud za počátek běhu subjektivní promlčecí doby, neměla k dispozici údaje vedené v počítačové evidenci účetnictví, tyto údaje – z důvodů uvedených v dovolání – získala až v době kolem 20. dubna 1997 a konkrétní podezření ve vztahu k žalovanému pojala až po prostudování fyzických dokladů (šlo o tisíce operací a dokumentů) ve druhé polovině roku 1998. Z důvodů uvedených v dovolání je žalobkyně také přesvědčena, že ze strany žalovaného šlo o úmyslné zavinění, a proto objektivní promlčecí doba by činila deset let (§ 107 odst. 2 obč. zák. a § 263 odst. 3 zák. práce); tím se však odvolací soud vůbec nezabýval. Navrhla, aby dovolací soud zrušil rozhodnutí odvolacího soudu a věc mu vrátil k dalšímu řízení.

Žalovaný ve vyjádření k dovolání setrval na svých dosavadních tvrzeních a ztotožnil se rovněž s právním posouzením věci odvolacím soudem. Navrhl, aby dovolání bylo odmítnuto.

Podle čl. II bodu 3. zákona č. 59/2005 Sb., kterým se mění zákon č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, ve znění pozdějších předpisů, a některé další zákony, dovolání proti rozhodnutím odvolacího soudu vydaným přede dnem

nabytí účinnosti tohoto zákona (tj. před 1. dubnem 2005) nebo vydaným po řízení provedeném podle dosavadních právních předpisů se projednají a rozhodnou podle dosavadních právních předpisů. Bylo-li napadené rozhodnutí vydáno dne 11. ledna 2005, Nejvyšší soud České republiky jako soud dovolací dovolání projednal a o něm rozhodl podle zákona č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, ve znění před novelou provedenou zákonem č. 59/2005 Sb. (dále opět jen „o. s. ř.").

Nejvyšší soud především shledal, že dovolání bylo podáno včas, subjektem k tomu oprávněným – účastnicí řízení (§ 240 odst. 1 o. s. ř.) za splnění podmínky povinného advokátního zastoupení dovolatelky (§ 241 odst. 1 a 4 o. s. ř.).

Poté se Nejvyšší soud zabýval otázkou přípustnosti dovolání, neboť toliko z podnětu dovolání, které je přípustné, může být přezkoumána správnost napadeného rozhodnutí z hlediska uplatněných (způsobilých) dovolacích důvodů.

Podle § 236 odst. 1 o. s. ř. dovoláním lze napadnout pravomocná rozhodnutí odvolacího soudu, pokud to zákon připouští.

Přípustnost dovolání proti potvrzujícímu rozsudku odvolacího soudu se řídí ustanoveními § 237 odst. 1 písm. b) a c) o. s. ř.

Podle § 237 odst. 1 písm. b) o. s. ř. není dovolání v dané věci přípustné proto, že rozhodnutí soudu prvního stupně, potvrzené napadeným rozsudkem, bylo jeho prvním rozhodnutím ve věci.

Zbývá posoudit přípustnost dovolání podle § 237 odst. 1 písm. c) o. s. ř., tj. podle ustanovení, o něž ji opřela dovolatelka.

Podle § 237 odst. 1 písm. c) o. s. ř. je dovolání přípustné proti rozsudku odvolacího soudu a proti usnesení odvolacího soudu, jimiž bylo potvrzeno rozhodnutí soudu prvního stupně, jestliže dovolání není přípustné podle písmena b) a dovolací soud dospěje k závěru, že napadené rozhodnutí má ve věci samé po právní stránce zásadní význam. Přitom podle § 237 odst. 3 o. s. ř. rozhodnutí odvolacího soudu má po právní stránce zásadní význam (odstavec 1 písm. c/) zejména tehdy, řeší-li právní otázku, která v rozhodování dovolacího soudu dosud nebyla vyřešena nebo která je odvolacími soudy nebo dovolacím soudem rozhodována rozdílně, nebo řeší-li právní otázku v rozporu s hmotným právem.

Z toho, že přípustnost dovolání podle § 237 odst. 1 písm. c) o. s. ř. je spjata se závěrem o zásadním významu rozsudku po stránce právní, vyplývá, že také dovolací přezkum se otevírá pouze pro posouzení otázek právních. Způsobilým dovolacím důvodem, jímž lze dovolání odůvodnit, je v tomto případě zásadně jen důvod podle § 241a odst. 2 písm. b) o. s. ř., jehož prostřednictvím lze namítat, že rozhodnutí spočívá na nesprávném právním posouzení věci; není jím naopak důvod podle § 241a odst. 3 o. s. ř., kterým lze vytýkat nesprávnost skutkových zjištění (proto se dovolací soud nemohl zabývat dovolací námitkou, že odvolací soud opomenul skutečnosti prokázané zprávou bezpečnostní agentury K. K. s. r. o., výpověďmi svědků T. a Š. a předloženou znaleckou zprávou). Jelikož ve smyslu § 242 odst. 3 o. s. ř. je dovolací soud – s výjimkou určitých vad řízení – vázán uplatněným dovolacím důvodem, jsou pro úsudek, zda rozhodnutí odvolacího soudu má po právní stránce zásadní význam či nikoli, relevantní pouze otázky (z těch, na kterých rozhodnutí odvolacího soudu spočívá), jejichž posouzení odvolacím soudem dovolatel napadl, resp. jejichž řešení v dovolání alespoň zpochybnil.

Dovolací soud dospěl k závěru, že napadenému potvrzujícímu rozhodnutí odvolacího soudu lze přisoudit zásadní právní význam pro řešení otázky počátku běhu subjektivní promlčecí doby ve smyslu § 107 odst. 1 obč. zák. (resp. také ve smyslu § 263 odst. 3 zák. práce), neboť uvedená otázka byla odvolacím soudem vyřešena v rozporu s hmotným právem. Je-li podle závěru dovolacího soudu napadené rozhodnutí zásadně právně významné, stává se tím dovolání (pro řešení uvedené otázky) přípustným podle § 237 odst. 1 písm. c) o. s. ř.

Podle § 242 odst. 1 a 3 o. s. ř. dovolací soud přezkoumá rozhodnutí odvolacího soudu v rozsahu, ve kterém byl jeho výrok napaden; přitom je vázán uplatněnými dovolacími důvody včetně toho, jak je dovolatel obsahově vymezil. Z ustanovení § 242 odst. 3 věty druhé o. s. ř. vyplývá povinnost dovolacího soudu přihlédnout k vadám řízení uvedeným v § 229 odst. 1, § 229 odst. 2 písm. a) a b) a § 229 odst. 3 o. s. ř. (existence uvedených vad namítána nebyla a tyto vady nevyplynuly ani z obsahu spisu), jakož i k tzv. jiným vadám řízení, které mohly mít za následek nesprávné rozhodnutí ve věci (§ 241a odst. 2 písm. a/ o. s. ř.), které naopak v dovolání byly namítány.

V ustanovení § 241a odst. 2 písm. a) o. s. ř. jde o tzv. jiné vady řízení, které mohly mít za následek nesprávné rozhodnutí ve věci. Z hlediska tohoto ustanovení není tedy právně významná každá vada řízení; relevantní jsou pouze

takové vady řízení, které mohly mít za následek nesprávné rozhodnutí ve věci.

Již v rozsudku ze dne 31. července 2003, sp. zn. 25 Cdo 1934/2001, uveřejněném pod č. 78 v sešitě č. 9 – 10 z roku 2004 Sbírky soudních rozhodnutí a stanovisek (citovaný rozsudek byl uveřejněn rovněž pod č. 154 v sešitě č. 9 z roku 2003 časopisu Soudní judikatura), Nejvyšší soud dovodil, že je-li žalobou uplatněn nárok na peněžité plnění, vycházející ze skutkového tvrzení, že na základě smlouvy o nájmu žalovaný užíval nebytové prostory a neposkytl za to žalobci smluvené protiplnění (nájemné), avšak podle názoru soudu je nájemní smlouva neplatná a jiný důvod užívání není tvrzen, není změnou skutkového stavu vymezeného v žalobě, posoudí-li soud nárok žalobce na zaplacení požadované částky podle hmotněprávních norem upravujících nárok na vydání plnění z bezdůvodného obohacení. K obdobnému právnímu závěru Nejvyšší soud dospěl rovněž v rozsudku ze dne 23. ledna 2002, sp. zn. 25 Cdo 643/2000, uveřejněném pod č. 178 v sešitě č. 9 z roku 2002 časopisu Soudní judikatura. V rozsudku ze dne 28. listopadu 2000, sp. zn. 25 Cdo 2744/99, uveřejněném pod č. 52 v sešitě č. 4 z roku 2001 časopisu Soudní judikatura, pak Nejvyšší soud dovodil, že při právním posouzení soud aplikuje právní normu na zjištěný skutkový stav; dovolují-li mu výsledky provedeného dokazování podřídit uplatněný nárok pod jinou právní normu, než které se dovolával žalobce, nic soudu nebrání věc po právní stránce takto posoudit.

V projednávané věci žalobkyně v žalobě mimo jiné uvedla, že žalovaný byl od 1. listopadu 1993 jejím zaměstnancem ve funkci manažera a v době od 9. prosince 1994 do 5. března 1996 ve funkci ředitele; označila místo výkonu jeho práce a uvedla výši jeho mzdy stanovené platovým výměrem (bod I. žaloby). V bodě II. žaloby pak uvedla, že žalovaný jí pronajal skladové prostory, které ke smluvenému účelu nikdy nepoužila, neboť k němu nebyly způsobilé, a že na základě plnění ze smlouvy se žalovaný úmyslně bezdůvodně obohatil o 205.047,40 Kč, jejíhož vydání se domáhá (body III. a IV. žaloby). U odvolacího jednání dne 4. ledna 2005 žalobkyně mimo jiné uvedla, že mění právní kvalifikaci žaloby tak, že se žalované částky nyní domáhá z titulu náhrady škody podle zákoníku práce, neboť žalovaný jako zaměstnanec odčerpával její finanční prostředky na základě fiktivní nájemní smlouvy. S přihlédnutím k uvedenému a také k judikatuře uvedené v předchozím odstavci odůvodnění tohoto rozhodnutí se lze ztotožnit s dovolací námitkou, že žalobkyně v odvolacím řízení neuplatnila nový nárok, nýbrž při nezměněném vylíčení rozhodujících skutečností (§ 79 odst. 1 o. s. ř.) a žalobním petitu opřela svůj nárok pouze o jiná ustanovení zákona, jinak řečeno změnila pouze právní kvalifikaci uplatněného nároku (namísto vydání bezdůvodného obohacení podle občanského zákoníku se nadále domáhala žalované částky z titulu náhrady škody podle zákoníku práce). Jestliže odvolací soud přesto konstatoval, že postupovala v rozporu s ustanovením § 205a odst. 1 o. s. ř., neboť až v odvolacím řízení změnila svá skutková tvrzení (a také právní kvalifikaci uplatněného nároku), je řízení před ním postiženo vadou. Nejde však o vadu ve smyslu § 241a odst. 2 písm. a) o. s. ř., tj. o vadu, která mohla mít za následek nesprávné rozhodnutí ve věci. Je tomu tak proto, že odvolací soud založil své potvrzující rozhodnutí na (jediném) názoru, že uplatněný nárok nelze přiznat z důvodu účinného vznesení námitky promlčení, a přitom otázkou promlčení nároku se zabýval nejen podle § 107 odst. 1 obč. zák. (promlčení práva při bezdůvodném obohacení), nýbrž nakonec, a to i přes nesprávný názor, který zaujal (srov. výklad shora), také z pohledu ustanovení § 263 odst. 3 zák. práce, tj. ustanovení upravující promlčení práva na náhradu škody podle zákoníku práce.

Vzhledem k obsahové specifikaci další namítané vady podle § 241a odst. 2 písm. a) o. s. ř. je zapotřebí konstatovat, že soud není vázán důkazními návrhy účastníků potud, že by byl povinen provést všechny nabízené důkazy. Soud je oprávněn posoudit důkazní návrhy a rozhodnout, které z těchto důkazů provede (§ 120 odst. 1 věta druhá o. s. ř.). Především neprovede důkazy, které jsou pro věc nerozhodné a nemohou směřovat ke zjištění skutkového stavu věci (tedy ke zjištění skutečností předvídaných skutkovou podstatou právní normy), jakož i důkazy, které jsou zjevně nabízeny jen proto, aby byl účelově prodloužen spor. Lze uzavřít, že (odvolacímu) soudu nelze prostřednictvím dovolacího důvodu podle § 241a odst. 2 písm. a) o. s. ř. úspěšně vytýkat neprovedení určitých důkazů; pochybení v tomto směru se může v rozhodnutí odvolacího soudu projevit jen ve správnosti skutkových zjištění a lze je tedy – v případě přípustného dovolání – úspěšně napadat jen dovolacím důvodem podle § 241a odst. 3 o. s. ř.

Lze uzavřít, že dovolací důvod podle § 241a odst. 2 písm. a) o. s. ř. nebyl použit opodstatněně.

Prostřednictvím dovolacího důvodu podle § 241a odst. 2 písm. b) o. s. ř. lze odvolacímu soudu vytknout, že jeho rozhodnutí spočívá na nesprávném právním posouzení věci. Právní posouzení věci je nesprávné, jestliže odvolací soud posoudil věc podle právní normy, jež na zjištěný skutkový stav nedopadá, nebo právní normu, sice správně určenou, nesprávně vyložil, případně ji na daný skutkový stav nesprávně aplikoval.

Nejvyšší soud České republiky v rozsudku ze dne 31. října 2006, sp. zn. 33 Odo 1277/2004, mimo jiné dovodil, že u práva na vydání plnění z bezdůvodného obohacení je speciálně stanovena dvojí kombinovaná promlčecí doba, a to subjektivní, která je dvouletá, a objektivní tříletá, resp. desetiletá (obecná promlčecí doba podle § 101 obč. zák. se tu proto neuplatní). Počátek běhu promlčecích dob podle § 107 odst. 1 a 2 obč. zák. je upraven odlišně. Počínají, běží a

končí nezávisle na sobě. Jejich vzájemný vztah je takový, že skončí-li běh jedné z nich, právo se promlčí bez ohledu na druhou promlčecí dobu. Jinými slovy řečeno, právo na vydání plnění z bezdůvodného obohacení se promlčí uplynutím té promlčecí doby, jejíž běh skončí dříve. Zatímco pro stanovení počátku běhu objektivní promlčecí doby ve smyslu § 107 odst. 2 obč. zák. je rozhodující okamžik, kdy bezdůvodné obohacení fakticky vzniklo, počátek subjektivní promlčecí doby podle § 107 odst. 1 obč. zák. se váže k okamžiku, kdy oprávněný nabyl vědomost o tom, že na jeho úkor došlo k získání bezdůvodného obohacení a kdo je získal; vyžaduje se přitom skutečná (prokázaná) vědomost oprávněného (srov. rovněž rozsudky Nejvyššího soudu ze dne 26. září 2002, sp. zn. 33 Odo 877/2001, a ze dne 29. října 2002, sp. zn. 33 Odo 702/2002). V tomto smyslu subjektivní promlčecí doba počíná běžet od okamžiku, kdy oprávněný skutečně zjistí skutkové okolnosti, z nichž lze dovodit vznik bezdůvodného obohacení, a odpovědný subjekt, který bezdůvodné obohacení získal.

V rozsudku ze dne 18. října 2005, sp. zn. 21 Cdo 2877/2004, uveřejněném pod č. 52 v sešitě č. 4 z roku 2006 časopisu Soudní judikatura, Nejvyšší soud ohledně promlčení práva na náhradu škody podle zákoníku práce mimo jiné dovodil, že subjektivní promlčecí lhůta k uplatnění nároku na náhradu škody na zdraví činí dva roky a počíná běžet ode dne, kdy se poškozený dozví o tom, že škoda vznikla, a o tom, kdo za ni odpovídá. O tom, kdo za škodu odpovídá, se poškozený dozví tehdy, když zjistí skutkové okolnosti rozhodné pro vymezení odpovědného subjektu. O škodě se poškozený dozví tehdy, když zjistí skutkové okolnosti, z nichž lze dovodit vznik škody a orientačně (přibližně) i její rozsah (tak, aby bylo možné případně též určit alespoň přibližně výši škody v penězích); není potřebné, aby znal rozsah (výši) škody přesně, například na základě odborného posudku, neboť soud z důvodu promlčení práva (nároku) na náhradu škody, jehož se účastník občanského soudního řízení dovolal, žalobu zamítne i v případech, ve kterých není ještě prokázána odpovědnost za škodu nebo výše škody (srov. stanovisko býv. Nejvyššího soudu ČSSR ze dne 26. 4. 1983, Sc 2/83, uveřejněné ve Sbírce soudních rozhodnutí a stanovisek pod poř. č. 29, ročník 1983). Při zkoumání, kdy se poškozený dověděl o škodě a o tom, kdo za ni odpovídá, je třeba vycházet z prokázané vědomosti poškozeného; nemusí však jít o zjištění (rozumí se jistotu v běžném slova smyslu), nýbrž postačuje, aby skutkové okolnosti, kterými zaměstnanec disponuje, byly způsobilé takový závěr o možném vzniku škody a možné odpovědnosti zaměstnavatele učinit.

Závěr, že žalobkyně se o uskutečněných platbách nájemného žalovanému dozvěděla (ve smyslu § 107 odst. 1 obč. zák.) již v prvním pololetí roku 1996, odvolací soud učinil na základě zjištění učiněných především z výpovědi jednatele žalobkyně L. S. O., že věděl o určitých nesrovnalostech v činnosti žalovaného (který byl zaměstnancem žalobkyně od 1. listopadu 1993 a v době od 9. prosince 1994 do 5. března 1996 byl jejím ředitelem) již v době ukončení jeho pracovního poměru u žalobkyně (v březnu 1996) a že následně přijatá zaměstnankyně P. D. dohledala v dokladech žalobkyně jak smlouvu ze dne 5. ledna 1993, tak také účetní doklady o vyplacení nájemného žalovanému v době od 10. listopadu 1994 do 28. listopadu 1995. S přihlédnutím k uvedenému se lze s žalobkyní ztotožnit v názoru, že při stanovení počátku běhu subjektivní promlčecí doby odvolací soud nevycházel ze skutečné (prokázané) vědomosti žalobkyně, nýbrž – v rozporu s ustálenou judikaturou – považoval za počátek běhu promlčecí doby „okamžik, kdy žalobkyni byly známy pouze v obecné rovině určité nesrovnalosti v jednání žalovaného …“. Žalobkyni lze dát za pravdu i v tom, že z pouhé skutečnosti, že se její zaměstnankyně dozvěděla o existenci nájemní smlouvy a účetních dokladů osvědčujících vyplacení určitých částek žalovanému, nelze bez dalšího usuzovat na vědomost žalobkyně o škodě a o tom, kdo za ni odpovídá. Z uvedeného vyplývá, že dovolací důvod podle § 241a odst. 2 písm. b) o. s. ř. byl uplatněn opodstatněně.

Za této situace Nejvyšší soud podle § 243b odst. 2 věty za středníkem o. s. ř. napadené rozhodnutí zrušil. Jelikož důvody, pro něž bylo zrušeno rozhodnutí odvolacího soudu, platí i na rozhodnutí soudu prvního stupně, dovolací soud zrušil i toto rozhodnutí a věc vrátil k dalšímu řízení soudu prvního stupně (§ 243b odst. 3 věta druhá o. s. ř.).

© EPRAVO.CZ – Sbírka zákonů, judikatura, právo | www.epravo.cz

Další články:

- Nesprávné poučení
- Nájem bytu
- Nároky pozůstalých (exkluzivně pro předplatitele)
- Odpovědnost státu za újmu (exkluzivně pro předplatitele)

- Promlčení (exkluzivně pro předplatitele)
- Valná hromada (exkluzivně pro předplatitele)
- Doručování
- Zastoupení
- Zánik závazku
- Zadržovací právo
- Insolvenční řízení (exkluzivně pro předplatitele)